

परिवर्तनाचं पहिलं पाऊल"

"परिवर्तनस्स पठमो पादो "

वर्ष १ ले, अंक ६
पृष्ठ ४, मूल्य १०

साप्ताहिक

"पालि भाषेचे पुनरुज्जीवन आणि धम्म प्रचार प्रसारासाठी समर्पित" |

"स्वतःचा अभ्यास करा, कारण प्रकाश तुमच्याच आत आहे."
"द्वेष हा द्वेषाने नाही तर केवळ प्रेमानेच संपवता येतो."
"तुमचे मन जसे विचार करते, तसेच तुमचे आयुष्य घडते."
"अज्ञान हेच सर्व दुःखांचं मूळ आहे."
"जो स्वतःवर विजय मिळवतो, तोच खरा विजेता."

नमन तुझ्या चरणी गौतम बुद्धा,
दाखविलास मार्ग
अंधःकारमुक्ता।
सत्य, अहिंसा, करुणेची
शिकवण,
धम्मचि जीवन - याचि आमुची
साधना।।

नवी मुंबई जिल्हास्तरीय भव्य धम्मपरिषद व २८ वा वर्धापन दिन सोहळा 🌸

भारतीय बौद्ध महासभा, नवी मुंबई जिल्हा आयोजित नवी मुंबई जिल्हास्तरीय भव्य धम्मपरिषद व २८ वा वर्धापन दिन सोहळा दिनांक २५ ऑगस्ट २०२५ रोजी अण्णासाहेब पाटील स्मृती भवन, कोपरखैरणे येथे मोठ्या उत्साहात पार पडला. या भव्य सोहळ्याचे उद्घाटन भारतीय बौद्ध महासभेचे कार्याध्यक्ष मा. भीमराव आंबेडकरजी यांच्या शुभहस्ते संपन्न झाले. धम्मकार्याला प्रेरणा देणाऱ्या या परिषदेत अनेक मान्यवर उपस्थित होते. यावेळी विविध धम्मविषयक मार्गदर्शन तसेच सांस्कृतिक उपक्रमांचेही आयोजन करण्यात आले.

दान पारमिता फाऊंडेशनचा धम्मरत्न पुरस्कार प्रदान सोहळा

सर जेम्स प्रिन्सेप यांनी धम्मलिपी पुनर्जीवित केली नसती तर धम्मचळवळ गतिमान झाली नसती - प्रा. जयश्री खरे-बागुल नाशिक | परशुराम सायखेडकर नाट्यगृह येथे दान पारमिता फाऊंडेशन नाशिक आयोजित, अशोक स्क्रिप्ट इन्स्टिट्यूट अंतर्गत सर जेम्स प्रिन्सेप जयंती व विश्व धम्मलिपी गौरव दिवस कार्यक्रम उत्साहात साजरा झाला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी सुप्रसिद्ध वक्त्या व परिवर्तनवादी चळवळीच्या अभ्यासक प्रा. जयश्री खरे-बागुल होत्या. त्यांनी आपल्या भाषणात म्हटले की, "जर सर जेम्स प्रिन्सेप यांनी मृतप्राय धम्मलिपीला पुनर्जीवित केले नसते तर बौद्ध धम्मचळवळ गतिमान झाली नसती." त्यांनी विद्यार्थ्यांना धम्मलिपी जपण्याचे, प्रसार करण्याचे व आत्मसन्मानाने तिचे अध्ययन करण्याचे आवाहन केले. धम्मलिपी अभ्यासक अतुल भोसेकर यांनी प्रिन्सेप यांचे संशोधन, शिलालेखांचे डॉक्युमेंटेशन व मातीखाली दडलेल्या बौद्ध इतिहासाचे पुनरुज्जीवन याबद्दल सविस्तर माहिती दिली. या सोहळ्यास प्रा. शरद शेजवळ, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचे नागार्जून वाडेकर, तसेच इतर मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमात धम्मरत्न पुरस्कार प्रदान करण्यात आले. यामध्ये मीनाक्षी शेगावकर (नाशिक),

संघमित्रा जाधव (मुंबई), कविता हिवाळे (मुंबई), वंदना कुरणे (नवी मुंबई), कविता भालेराव (नाशिक), रोहिणी जाधव (नाशिक), वृषाली माने (मुंबई), वैशाली आहिरे (श्रीरामपूर), सविता धमगाये (नागपूर), लसरोज वाणी (नागपूर), धम्मनायिका महिला संघ (नाशिक), गायिका आम्रपाली पगारे (येवला), दीपा पवार (मुंबई), ऍड. रागिणी तायडे (बुलढाणा), प्रगती नाईकनवरे (पुणे), सुचित्रा गांगुर्डे (नाशिक), ज्योती गायकवाड (नाशिक), माधुरी सपकाळे (बोराळे-कल्याण), दिपश्री माने बलखंडे (कल्याण), अशोका पवार (इगतपुरी), प्रगती मेश्राम (चंद्रपूर), रुणाली जाधव (नाशिक), स्वप्ना थोरात (नाशिक) आदींचा समावेश होता. फाऊंडेशनचे अध्यक्ष सुनील खरे यांनी प्रास्ताविक केले. सूत्रसंचालन रुपाली गायकवाड व आकाश हजारें यांनी केले. स्वागतगीत विजया उमाळे यांनी सादर केले तर आभार प्रदर्शन सहसंस्थापक सचिव संतोष आंभोरे यांनी केले. कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी फाऊंडेशनचे सर्व संचालक, धम्मलिपी विद्यार्थी व अभ्यासकांनी परिश्रम घेतले. नागपूर, पुणे, गोंदिया, सोलापूर, कोल्हापूर, सांगली, सातारा, मुंबई आदी ठिकाणांहून अभ्यासक उपस्थित होते. अल्पोहाराची व्यवस्था राहुल बागले यांनी, तर भोजनाची व्यवस्था फाऊंडेशनच्या वतीने करण्यात आली होती.

नवी दिल्ली - युवा बौद्ध विद्वानांचा आंतरराष्ट्रीय संमेलन

२२ ऑगस्ट २०२५ रोजी नवी दिल्लीतील डॉ. संमेलनात सम्राट अशोकांची बौद्ध धर्म आंबेडकर इंटरनॅशनल सेंटरच्या नालंदा हॉलमध्ये 'थर्ड प्रसारातील भूमिका, गुरु-शिष्य परंपरा, इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑफ यंग बौद्धिस्ट स्कॉलर्स' डिजिटल युगातील लिंगभेद, AI चा वापर, (ICYBS) आयोजित करण्यात आले. हा कार्यक्रम बौद्ध संस्था आणि संघाची आधुनिक भूमिका इंटरनॅशनल बौद्धिस्ट कॉन्फेडरेशन (IBC), भारताच्या या विषयांवर सखोल चर्चासत्रे झाली. कीनोट अॅड्रेस प्रो. केटीएस सराव यांनी दिला तर यांच्या संयुक्त विद्यमाने झाला. सर्वोच्च स्तरावर गौतम बुद्ध युनिव्हर्सिटीचे व्हाईस चॅन्सलर प्रो. आयोजित या संमेलनाची थीम होती "विस्डम राणा प्रताप सिंह यांची प्रमुख पाहुण्यांच्या ट्रान्समिशन इन बुद्ध धम्मा in the 21st Century", ज्यामध्ये बुद्धधम्माच्या ज्ञानप्रसारणाच्या भारतासह व्हिएतनाम, रशिया, कंबोडिया आधुनिक मार्गांचा अभ्यास करण्यात आला. या आणि म्यानमार येथील युवा विद्वानांनी कार्यक्रमात रशिया, व्हिएतनाम, कंबोडिया, श्रीलंका, बुद्धधम्माच्या आधुनिक संदर्भातील पेपर म्यानमार, तैवान आणि भारत यांसह अनेक देशांतील सादर केले. या संमेलनाला आधुनिक युवा विद्वान, प्राध्यापक, भिक्षू आणि मान्यवर काळातील बौद्ध धर्म अभ्यास आणि सहभागी झाले. ज्ञानप्रसारणाच्या चर्चेसाठी महत्त्वपूर्ण मानले गेले.

◆ Tripitak Varta साप्ताहिकासाठी पेमेंट माहिती
बँकेची तपशीलावर माहिती :

- ◆ Account Name: Tripitak Varta
- ◆ Bank Name: Bank of Baroda
- ◆ Account No.: 04510200001417
- ◆ IFSC Code:- BARB0SHIPOO

BANK OF BARODA, SHIVAJI NAGR BRANCH.

साप्ताहिकाची 2 महिन्याची सदस्यता फी पोस्टल चार्जस सहित 200 रुपये आहे प्रत्येक आठवड्याला घरपोष येईल
पेमेंट झाल्यानंतर कृपया आपले नाव आणि स्क्रीनशॉट 9139509355 या WhatsApp नंबरवर पाठवा. आपले सहकार्य आम्हाला बौद्ध शिक्षण व समाजप्रबोधन कार्यात बळ देईल

सुगतं सुगतं सेट्ठं, कुसलंकुसलं जहं।
अमतं अमतं सन्तं, असमं असमं ददं॥
सरणं सरणं लोकं, अरणं अरणं करं।
अभयं अभयं ठानं, नायकं नायकं नमे॥

भारतामधील बौद्ध विद्यापीठांचा अभ्यास :

जानतेसाठी उपयुक्त प्रवचन

जातेगाव (ता. नांदगाव, जि. नाशिक) येथील बौद्ध विहारत आयोजित प्रवचनात “भारतातील बौद्ध विद्यापीठे” हा विषय घेण्यात आला. या विषयावर माहिती देताना प्रवचनकारांनी सांगितले की, बौद्ध विद्यापीठांचा इतिहास अत्यंत महत्त्वाचा असून यामुळे बौद्ध समाजासोबतच सर्व समाजाला प्राचीन शिक्षण परंपरेची माहिती मिळते. प्रवचनात सांगण्यात आले की, बौद्ध विद्यापीठे स्थापन होण्यापूर्वी काही ऋषी-मुनी व ब्राह्मण विद्वान श्रीमंत व उच्चकुळातील मुलांना आश्रम पद्धतीने शिक्षण देत असत. या शिक्षणात विद्युतशास्त्र, निसर्गशास्त्र, औषधनिर्मिती, आरोग्यशास्त्र, तसेच व्यायाम यांचा समावेश असे. त्या काळी लिपी वा लेखनशास्त्र विकसित झाले नव्हते. बौद्ध विद्यापीठे स्थापन झाल्यानंतर मात्र भगवान बुद्धांच्या ‘बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय’ या तत्त्वज्ञानानुसार प्रत्येकासाठी शिक्षणाची दारे खुली झाली. इ.स.पूर्व चौथ्या शतकापासून बौद्ध काळात मोठे-मोठे विहार व विद्यापीठे उभी राहिली. या विद्यापीठांत भिक्षूसह जिज्ञासू विद्यार्थ्यांना सर्व प्रकारचे शिक्षण विनामूल्य दिले जात होते. या विद्यापीठांत धर्म, विनय, गाथा, तसेच विविध शास्त्रांचे शिक्षण दिले जाई. त्या काळी १९ बौद्ध विद्यापीठे भारताच्या विविध प्रांतांत फुलली होती. आज या विद्यापीठांची अवस्था वेगवेगळी असली तरी त्यांचा ऐतिहासिक वारसा बौद्ध समाजाला दिशा देणारा आहे, असे प्रवचनात सांगण्यात आले.

👉 या माहितीमुळे बौद्ध समाज व सर्वसामान्य अभ्यासकांना प्राचीन शिक्षण परंपरेचा अभ्यास करण्यास मदत होईल, असेही प्रतिपादन करण्यात आले.

जातेगाव येथे पंचशील बुद्ध विहारत त्रिशरण व पंचशील कार्यक्रम संपन्न

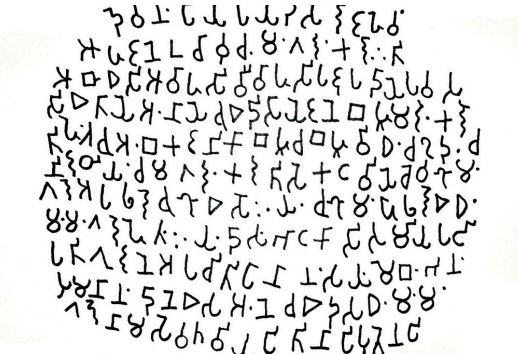
जातेगाव (ता. नांदगाव, जि. नाशिक) येथील पंचशील बुद्ध विहारत बौद्ध धर्माविषयी सखोल माहिती देण्यात आली. कार्यक्रमात संविधान पुस्तकाचे दान करण्यात आले तसेच उपस्थितांना त्रिशरण, पंचशील संपूर्ण वंदना व बावीस प्रतिज्ञा देण्यात आल्या. कार्यक्रमात पंचशीलाचे महत्त्व स्पष्ट करण्यात आले तसेच पंचशील पालनामुळे होणारे फायदे समजावून सांगण्यात आले. यामुळे उपस्थित नागरिकांमध्ये बौद्ध उपासक-उपासिका यांच्या वतीने मान्यवरांचा शाल अर्पण करून सत्कार करण्यात आला. त्रिशरण व पंचशीलाचे अर्थपूर्ण स्पष्टीकरण देत सर्वांना प्रत्यक्ष जीवनात ते आचरणात आणण्याचा सल्ला देण्यात आला.

जो सुगत (म्हणजे बुद्ध) आहे, तोच खरा श्रेष्ठ आहे. तो चुकीच्या गोष्टींना सोडून चांगल्या गोष्टी लोकांना देतो. तो अमर निर्वाण, खरी शांती आणि अद्वितीय वरदान देतो. तोच लोकांचा खरा आधार आहे. तोच द्वेष-वैर न करता वागणारा आहे. तोच खरे अभयस्थान आहे. त्या महान नायक बुद्धाला मी वंदन करतो.

जर्नल ऑफ द एशियाटिक सोसायटी: जेम्स प्रिन्सेप हे Journal of the Asiatic Society of Bengal चे संस्थापक संपादक होते. या जर्नलद्वारे त्यांनी भारतातील पुरातत्व, इतिहास आणि संस्कृतीवरील संशोधन प्रसिद्ध केले. नाणेशास्त्र आणि धातुशास्त्र: त्यांनी प्राचीन भारतीय नाण्यांचा अभ्यास केला आणि त्यांचे चित्रण केले. याशिवाय, त्यांनी टकसालातील धातुशास्त्राशी संबंधित अनेक नवकल्पना केल्या. वास्तुकला आणि नकाशे: बनारस येथे त्यांनी नवीन टकसाल भवन आणि एक चर्च डिझाइन केले. त्यांचा बनारसचा नकाशा आजही प्रामाणिक मानला जातो. *वैयक्तिक जीवन आणि मृत्यू* वैयक्तिक जीवन: जेम्स प्रिन्सेप यांनी आपले संपूर्ण आयुष्य संशोधन आणि कार्याला वाहिले. त्यांच्या व्यस्त दिनचर्येचा उल्लेख फ्रेंच प्रवासी विक्टर जाकेमो यांनी केला आहे, ज्यांनी लिहिले की प्रिन्सेप सकाळी नकाशे तयार करत, दिवसभर टकसालात काम करत आणि संध्याकाळी संगीत सभामध्ये सहभागी होत. मृत्यू: दीर्घकालीन अथक परिश्रम आणि मानसिक तणावामुळे त्यांचे आरोग्य बिघडले. 1840 मध्ये, वयाच्या अवघ्या 41 व्या वर्षी त्यांचा मृत्यू झाला. त्यांच्या स्मरणार्थ हिमालयातील एका वनस्पतीला Prinsepia असे नाव देण्यात आले. वारसा जेम्स प्रिन्सेप यांचे कार्य भारतीय इतिहास आणि पुरातत्वाच्या क्षेत्रात अजरामर आहे. त्यांच्या धम्मलिपी लिपीच्या उलगड्यामुळे सम्राट अशोक आणि मौर्य साम्राज्याचा इतिहास जगासमोर आला. त्यांनी बनारस शहराच्या विकासात दिलेले योगदान, विशेषतः ड्रेनेज सिस्टम आणि नकाशे, आजही वापरात आहेत आणि त्यांच्या दूरदृष्टीचे प्रतीक आहेत. त्यांच्या Benares Illustrated या पुस्तकातील नकाशे आणि चित्रे आजही बनारसच्या इतिहासाचा अभ्यास करणाऱ्यांसाठी महत्त्वपूर्ण संदर्भ आहेत. त्यांच्या स्मरणार्थ त्यांचे वंशज इवान प्रिन्सेप यांनी त्यांच्याशी संबंधित दस्तऐवज दिल्ली येथील राष्ट्रीय संग्रहालयाला सुपूर्द केले.

सिद्धार्थ महाविद्यालयात "विश्व धम्मलिपी गौरव दिवस" उत्साहात साजरा वर्धा |

सिद्धार्थ महाविद्यालयात सर जेम्स प्रिन्सेप यांची २२६ वी जयंती व विश्व धम्मलिपी गौरव दिवस मोठ्या उत्साहात व अभ्यासपूर्ण वातावरणात साजरा करण्यात आला. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. अशोक सुनतकरी यांनी विद्यार्थ्यांना धम्मलिपी व सर जेम्स प्रिन्सेप यांच्या कार्याची महत्ता सांगत या वारशाचे जतन व संवर्धन करण्याचे आवाहन केले. या कार्यक्रमाला प्रमुख अतिथी म्हणून धम्मलिपी प्रशिक्षिका मा. छायाताई पाटील (विरार) उपस्थित होत्या. त्यांनी विद्यार्थ्यांना धम्मलिपीचे वैश्विक महत्त्व पटवून देत, ती केवळ भारताची नव्हे तर जगातील अनेक लिपींची जननी असल्याचे सांगितले. त्यांनी प्रत्यक्ष धम्मलिपीत नावे लिहिण्याचे रंजक प्रात्यक्षिकही विद्यार्थ्यांकडून करून घेतले. यावेळी उपस्थित मान्यवरांनी सर जेम्स प्रिन्सेप व मा. अलेक्झांडर कनिंघम यांच्या कार्याचा गौरवपूर्ण आढावा घेतला. महाविद्यालयाचे प्रा. विजय मोहिते व पालि विभाग प्रमुख प्रा. विनोद भेले यांनीही या दिवसाचे महत्त्व व धम्मलिपीचा इतिहास उलगडून सांगितला. कार्यक्रमाच्या शेवटी प्रा. विजय मोहिते यांनी सर्वांचे आभार मानले. हा सोहळा अतिशय अभ्यासपूर्ण व रंजकरीत्या पार पडला.

लहान मुलांचे सदर ! चला रंग भरू या!

विमलाने पुढे सांगितले, "जर कोणी आपल्याला त्रास दिला, 'त्याने मला शिवी दिली, मला मारले,' असे विचार मनात ठेवले तर द्वेष कधीच शांत होत नाही. पण जर आपण ते विचार सोडून दिले, तर द्वेष शांत होतो."

विमलाने लीलाला सांगितले, "आपले मन खूप शक्तिशाली असते, लीला. जेव्हा आपले मन शुद्ध आणि प्रसन्न असते, तेव्हा आपल्याला सुख मिळते, जसे सावली कधीही आपल्याला सोडून जात नाही."